

att göra sig riktigt brett på det heligas bekostnad, att hänsynslöst tukta och tyrannisera det med all inkvisitorisk stränghet.

Allt detta sker dock formaliter. Realiter kan aldrig Gudstanken i textorden drivas bort ur tonsatsen. Fastmera kan man även här på Gudsordet tillämpa den satsen: genom lidande till härlighet. Det tyranniska förfarandet med textorden är enda möjligheten för att låta den polyfona konsten i den individuella stämföringen ohämmat utveckla sig. Härigenom förmår tonsatsen att med alla till buds stående medel framkalla den rätta stämningen, individualisera och fördjupa den såväl på enskilda punkter, som kunna synas behöfliga, som i fråga om helhetsverkan. Gudstankarnas reella innebörd kommer sålunda fram i de

finaste känslökiftningar och vinner sålunda genom tonernas språk en långt härligare förklaring. Gudsordet »står upp från de döda» och träder fram i en betagande tonskrud, sömmad av de konstförfarnaste händer, vari den idealitet, som den heliga konsten är kallad att avbilda, får något över sig av himmelsk glans. Den blir då i Kyrkans gudstjänst, vad den är kallad till: en visa i högre koren. De himmelska tonerna bära den så förklarade Gudstanken från själ till själ, de enskildas stämning suggererar den övriga församlingen, och man har här på jorden tyckt sig förnimma röster ur den eviga världen. Kyrkan har så — ej minst genom sin tonkonst — blivit, vad den bör sträva efter, en himmelens förgård.

F. M. Allard.

Medeltida textil konst.

Medeltida vävnader och broderier i Sverige av Agnes Branting och Andreas Lindblom. Del I. Svenska arbeten. Almqvist & Wicksell 1928, tryckt i 100 numr. ex.

Den sedan många år bebådade och ända från år 1908 förberedda stora publiceringen av våra kyrkliga textilier har äntligen sett dagens ljus. Det är med stor glädje man konstaterar, att detta skett på sådant sätt, att alla föregående inhemska arbeten av liknande art fullständigt ställts i skuggan vad beträffar både reproduktionernas förstklassighet och textens vetenskapliga halt.

I den nu utkomna första delen behandlas arbeten av säkert in-

hemska proveniens. Dessutom har medtagits en grupp med dubbelvävnader av utländsk härkomst, vilka på goda skäl måste betraktas som ursprungligen svenska produkter. Detta kapitel har författats av amanuensen Vivi Sylwan.

Boken inledes med en undersökning av »svenska vävnader i primitiv figurstil», där de bekanta bonaderna från Skog och Överhogdal fått en delvis ny, och intressant belysning. I kapitlet om monumentala svenska ylle- och linnebroderier sammanföres några olika broderierarter, bl. a. mosaik- och applikationsbroderier, som använts å en del pällar, t. ex. den tyvärr förlorade, nu blott i Mandelgrens avbildning kända 1300-talspällen från Ö. Stenby kyrka i Östergötland. Några

tvistsömsbroderier behandlas i avslutning till den kända Fogdö-bonaden, och slutligen framdragas några vävsömsbroderier, bland vilka altarbrunet från Norderöns kyrka väl är av mest intresse.

I slutkapitlet om svenska broderier med guld, silver, silke och pärlor får man först en utomordentligt klar bild av den mycket produktiva Vadstena-skolans verksamhet. I denna urskiljas tre stilar, de två första karakteriserade av att sömnaden utföres direkt på bottenytet. Det kanske förnämsta arbetet i stil I är Linköpings domkyrkas altarbrun i Östergötlands museum, och i stil II ett altarbrun i Vadstena klosterkyrka. Utmärkande för stil III är, att broderierna appliceras färdiga på tyget, som nu är ett tjockare stoff. Hit höra några mäss-hakar och dalmatikor i Linköpings domkyrka samt framför allt biskop Kertil Karlssons mitra från samma

kyrka (dep. i Stat. Hist. museum). Vid sidan av Vadstena-skolan verkade en ateljé i Stockholm, som höll sig mera à jour med moderiktningarna än den konservativa Vadstena-skolan men utmärkes av mera kraftig form och grällare färg. Med visst fog kan den store kyrkmålaren Albertus Pictor »pärlstic-kare» räknas hit, och av denna skolas förnämsta arbeten må nämnas en mässhake från Kvarsebo och det inskriftförsedda altarbrunet från Ödeby i Örebro museum.

Det utomordentliga verkets höga kvalitet har emellertid en avigsida. Priset och den starkt begränsade upplagan har förvandlat det till en lyxartikel, som knappast nås av den intresserade allmänhet, som just i dessa dagar känner behovet av en utförlig skildring av våra medeltida textilskatte.

Bengt Cnattingius.

Musikken i gudstjenesten¹.

Jeg vil gjerne med nogen ord faa fremlægge mit syn paa musikkens betydning for gudstjenesten og paa hvordan det bedst vil la sig gjøre at løse prestens og organistens fælles opgave i kirken.

Den intime forbindelse mellem religion og musik er ikke av ny datum; den kan føres tilbage til ældgammel tid. Den hellige skrift gir os tydelige vink om i hvilken utstrækning tonene blev benyttet som formidlende faktor i gudsdyrkelsen. Vi hører om assyrerne, ægypterne og grækerne hvorledes de opfattet musikken som ufravikelig forbundet med gudsdyrkelsen. Den græske fi-

losoph Plutarch sier i sit verk »De musica»: »Det er menneskeheten en hellig og ledende pligt at synge hymner til guderne, som har tildelt menneskene en artikuleret stemme.» —

Har gudsdyrkelsen behov for musikken som formidler, er paa den anden side kunsten i meget stor gjæld til religionen for al den inspiration som den fremfor alle har git og fremdeles gir den. Der er sagt, og det holder vistnok stik, at mindst fjerdeparten — kanske tredjepartten — av al den bedste musik som idag staar til vor raadighet, hører kirken til.

I lang tid var kirken faktisk mu-

¹ Tal inför teologie studerande i Oslo. Infört i »Under Kirkehvelv», som tillika är organ för Norges Organistforening, i vilken organist W. Huus-Hansen är Formand.